

Malmin lentoaseman ystävät ry

5.12.2016

Helsingin hallinto-oikeus
Radanrakentajantie 5
00520 Helsinki
helsinki.hao@oikeus.fi

Helsingin hallinto-oikeudelle

Asia Valitus

Valituksenalainen päätös

Helsingin kaupunginvaltuuston kokouksessaan 18/26.10.2016 pöytäkirjan 272 §:n kohdalla tekemä päätös Helsingin uuden yleiskaavan – Kaupunkikaavan hyväksymisestä

Nähtäville asettaminen

Valituksenalaista päätöstä koskeva pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi 4.11.2016.

Valittaja

Malmin lentoaseman ystävät ry

Selvitys valitusoikeudesta

Valitusosoituksen mukaan yleiskaavan hyväksymistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksella rekisteröity paikallinen tai alueellinen yhteisö toimialaansa kuuluviin asioissa toimialueellaan, sekä kunnan jäsen.

Malmin lentoaseman ystävät ry on rekisteröity yhteisö, jonka kotipaikka on Helsingin kaupunki. Yhdistys on siten myös kunnan jäsen.

Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on Malmin lentokentän toiminnan säilyttäminen nykyisellä paikallaan sekä lentokentän toiminnan kehittäminen, edistäminen ja tukeminen. Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on myös vaalia ja suojella Malmin alueen rakennettujen kulttuurikohteiden ja -ympäristöjen ajallista monimuotoisuutta, vaalia niiden ominaisluonnetta ja erityispiirteitä sekä edistää niiden kulttuurisesti kestävä hoitoa ja käyttöä.

Valittajan yhteyshenkilö

Timo Hyvönen
Kuulijantie 26 A
00730 Helsinki
puh. 050 374 8371, puheenjohtaja@malmiairport.fi

Vaatimukset

Vaadimme, että hallinto-oikeus

- 1) kumoaa Hyväksymispäätöksen lainvastaisena ainakin siltä osin kuin se koskee Malmin lentokentän aluetta
- 2) kieltää Hyväksymispäätöksen täytäntöönpanon, kunnes valituksemme on lainvoimaisesti ratkaistu.
- 3) velvoittaa Helsingin kaupungin korvaamaan oikeudenkäyntikulumme tässä asiassa laillisine viivästyskorkeineen siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut päivästä, jona päätös on ollut saatavissamme.

Perustelut valitukselle

1. Pääkaupunkiseudun yhteinen yleiskaava, MRL 46a §

Maankäyttö- ja rakennuslaki 46a § vaatii pääkaupunkiseudun kuntia laatimaan yhteisen yleiskaavan:

“Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupunkeihin laaditaan kuntien yhteinen yleiskaava (pääkaupunkiseudun yleiskaava).”

Maankäyttö- ja rakennuslaki 46a § perusteluissa (2008, HE) todetaan: *”Vaikka säännös pääkaupunkiseudun yleiskaavan laatimisesta olisi velvoittava, lakiin ei otettaisi säännöstä siitä, missä ajassa tämä kaava olisi hyväksyttävä. Se riippuisi kunnista itsestään ja siinä voitaisiin ottaa huomioon se, että suuri osa voimassa olevista pääkaupunkiseudun kuntien yleiskaavoista on suhteellisen nuoria. Säännös ilmaisisi kuitenkin selvän tavoitteen, johon on päästävä.”* [1]

On perusteltua olettaa, että pääkaupunkiseutu on vuonna 2050 yksi yhtenäinen metropolialue, jolloin yleiskaavan ulottaminen ajallisesti näin kauas ei vastaa tarkoitustaan. Lakia laadittaessa asetettu tavoite on ollut, että uutta yleiskaavaa ei enää tehtäisi vain yhden kaupungin alueelle. Helsingin uusi yleiskaava on siksi ristiriidassa MRL:n 46a § tarkoituksen ja sisällön kanssa.

2. Kulttuuriympäristöjen suojelu ja Helsingin seudun toimiva liikennejärjestelmä

Kaavoitusta säätelevän maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 1 §:

“Tämän lain tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä.”

Lain tavoitteena on mainittu mm. kulttuurisesti kestävä kehityksen edistäminen. Lain tavoite on seuraava: *“kulttuurisesti kestävä kehitys liittyy erityisesti kulttuuriarvojen suojelemiseen ja säilyttämiseen sekä uusien kulttuuriarvojen luomiseen kaavoituksessa ja rakentamisessa sekä muissa toimenpiteissä.”* (Ekroos, 2013). Lain tavoitteet tulee huomioida paitsi lain sisältöä tulkittaessa, myös yleiskaavaa laadittaessa. Helsingin uudessa yleiskaavassa ei ole huomioitu lain tavoitteita.

“Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt” (RKY 2009) [2] on Museoviraston laatima ja valtioneuvoston päätöksellä vahvistettu valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen luettelo. Malmin lentoasema lentokenttäalueineen on RKY 2009 -aluekohde. Asetustasoisena luetteloon kuuluvat myös mm. UNESCO-maailmanperintökohteet Suomenlinna ja Vanha Rauma.

Saamiensa useiden merkittävien kansainvälisten tunnustusten perusteella Malmin lentoasemakokonaisuuden elävällä kansainvälisellä kulttuuriperintökohteella on varteenotettavat mahdollisuudet nousta em. kohteiden tavoin UNESCO-maailmanperintökohteeksi. Malmin lentoasemakokonaisuus on ollut kahdesti World Monuments Fundin (WMF) maailmanlaajuisella 100 uhanalaisimman kulttuurikohteen listalla (2004 ja 2006) [3]. WMF:n valintapaneelissa ovat edustettuina myös UNESCO:n maailmanperintöohjelman viralliset neuvonantajaorganisaatiot ICOMOS ja ICCROM.

Euroopan johtava kulttuuriperintöjärjestö Europa Nostra on valinnut Malmin lentoaseman vuonna 2016 Euroopan seitsemän uhanalaisimman kulttuuriperintökohteen joukkoon [4]. Kulttuuriperintöalan kansainvälisten asiantuntijoiden mukaan Malmi on parhaiten säilynyt Euroopan kolmesta yhä alkuperäiskäytössään olevasta varhaisesta lentoasemasta [5].

Alueidenkäytön suunnittelussa on MRL 24§ 2 momentin nojalla huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Valtioneuvoston päätöksessä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista (VAT 30.11.2000, tarkastettu 13.11.2008) todetaan, että "Alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen

ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina".

Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit - kuten RKY 2009 - on otettava huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana. Valtakunnallisesti merkittävillä alueilla alueidenkäytön on sovelluttava kyseisten alueiden historialliseen kehitykseen. Alueita tulee kehittää niiden ominaisluonnetta ja erityispiirteitä vahvistaen. Malmin lentokentällä on huomattava valtakunnallinen ja jopa kansainvälinen merkitys varhaisena siviililentoliikenteen maalentoasemana.

Malmin lentoaseman elävän kulttuurihistorian arvo muodostuu vahvasti nimenomaan alueen alkuperäisen käyttötarkoituksen kautta, ei muusta ympäristöstä ja alkuperäisestä käyttötarkoituksestaan irrotettujen rakennusten ja "muistumien" kautta. Lentokenttä kuuluu aluekokonaisuutena kiitoteineen valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009) osana kohdetta Malmin lentoasema [6].

MRL 35§:n mukaan yleiskaavan tarkoituksena on kunnan tai sen osan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteen sovittaminen. Yleiskaavaa laadittaessa tulee MRL 39§:n mukaan ottaa huomioon maakuntakaavan määräyksien lisäksi mm. olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö, kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset sekä rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen.

Yleiskaavassa ei oteta huomioon olemassa olevan yhdyskuntarakenteen, toimivan lentokentän, hyväksikäyttöä eikä kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä niiltä osin kuin ne liittyvät Malmin lentokentän alueella tapahtuvaan ilmailutoimintaan.

Kaavaselostuksessa yleiskaavan ratkaisua on perusteltu Helsingin seudun erityistavoitteilla. Näitä tavoitteita ei kuitenkaan ole sidottu yksittäisiin alueisiin tai kohteisiin. Yhdyskuntarakenteen tasolla ne on sovittava myös muihin valtakunnallisiin tavoitteisiin. Malmin lentokenttään kulttuuriympäristönä liittyvä erityistavoite sen sijaan kohdentuu määrättyyn alueeseen ja kohteeseen, eikä ole siirrettävissä tai toteutettavissa toisaalla.

VAT:ssa mainitaan Helsingin seudun erityiskysymyksinä mm. riittävän asunto- ja työpaikkatuotannon turvaaminen, mutta niihin kuuluu myös Helsingin seudun kehittäminen

kansainvälisesti kilpailukykyisenä alueena mm. luomalla edellytykset toimivalle liikennejärjestelmälle. Yleiskaava on vakavassa ristiriidassa tämän erityistavoitteen kanssa.

Asuin- ja työpaikkarakentamista on kuitenkin toteutettava kullakin kaavoitettavalla alueella suunnittelualueen luonteeseen suhteuttaen ja erityisesti huomioiden muut seudulliset erityiskysymykset, varsinkin sellaisilla alueilla, jotka ovat valtakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristöjä.

Tästä seuraa erityinen tarve Malmin lentokentän alueen suunnitteluun siten, että eri intressit sovitetaan riittävästi toinen toisiinsa. On kuitenkin selvää, ettei tämä toteudu yleiskaavassa.

Ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaan "Kaikilla kaavatasoilla on huolehdittava, että ratkaisut eivät ole ristiriidassa valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen ominaisluonteen ja erityispiirteiden kanssa. -- kaavoituksen yhtenä tehtävänä on sovittaa yhteen eri tavoitteet siten, että valittu vaihtoehto edistää mahdollisimman hyvin tavoitteiden toteutumista." [7]

Myös kesäkuussa 2016 valmistunut Helsingin kaupungin arkkitehtitoimistolla Freese Oy ja Schulman Oy teettämä ympäristöhistoriaselvitys [8] kentän kulttuurihistoriallisista arvoista puoltaa kentän säilyttämistä nykyisessä käytössään:

"Rakennukset eivät ole arvokkaita ainoastaan yksittäisinä taidonnäytteinä, vaan myös kontekstiltään ja maisemaltaan, mukaan lukien kiitotiet ja niiden yksityiskohdat kuten 1930-luvun betonilaatat ja HELSINKI -teksti. [...] On ilmeistä, että Malmin lentoaseman kulttuurihistorialliset arvot säilyvät parhaiten ilmailutoiminnassa."

Malmin lentoaseman tapauksessa kysymyksessä ei ole pelkkä rakennussuojelu, vaan myös merkittävä aineeton kulttuuriperintö. Jos lentotoiminta lakkautetaan, tuhoutuvat kansainvälisesti arvokkaaksi tunnustettu elävä rakennettu kulttuuriympäristö sekä ilmailuun liittyvät pitkät perinteet, jotka ovat oleellinen edellytys Malmin lentoasemakokonaisuuden kulttuurihistoriallisen arvon säilymiselle.

Helsingin seudulla kokonaisuutena on suuret varannot rakentamatonta maata asunto- ja työpaikkatuotannolle, mutta Malmilla on kysymyksessä ainoa vapaalla aikataululla palveleva kansainvälinen lentoasema 150 km säteellä ja Helsinki-Vantaan ainoa varakenttä. Sen

muuttaminen asuinalueeksi haittaisi merkittävästi sujuvia lentoyhteyksiä maakuntien lentoasemien ja -paikkojen ja pääkaupungin välillä sekä kansainvälistä kevyttä lentoliikennettä erityisesti tulevaisuudessa. Helsinki-Malmin lentokenttä on asetuksella määrätty lentoliikenteen rajanylityspaikka [9]. Lentoliikenne ja erityisesti kevyen kaluston liikelennot ovat nopeimmin kasvava liikennemuoto maailmassa, ja Euroopan parlamentti on kannustanut jäsenmaita painokkaasti pitämään yllä ja jopa lisäämään yleisilmailua ja liikelentoja palvelevaa lentokenttäkapasiteettiaan [10].

Malmin lentoaseman kysymyksessä ovat siten vastakkain asuntotuotanto sekä toimivan lentokentän säilyttäminen osana Helsingin seudun toimivaa liikennejärjestelmää ja valtakunnallisesti merkittävänä rakennettuna kulttuuriympäristönä. Koska kaavaa tarkastellaan kokonaisuutena ja Malmin lentokentän alueelle suunniteltu asuntotuotanto Helsingissä ja Helsingin seudulla on toteutettavissa myös muilla keinoin, ei Helsingillä ole laillisia perusteita valtakunnallisesti merkittävän alueen ottamiselle asutuskäyttöön. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota siihen, että alueen asuinrakentamisessa on kyse valtakunnallisesti merkittävän rakennetun aluekokonaisuuden ja elävän kulttuuriympäristön samoin kuin pääkaupunkiseudun aikataulutetun yleisilmailun toimintamahdollisuuksien peruuttamattomasta tuhosta.

Kaavoituksessa on mahdollista poiketa RKY-merkinnästä erityisellä luvalla, jos tavoitetta ei voida muuten saavuttaa. Malmin lentokentän osalta on kuitenkin näytettävissä toteen, ettei alueen rakentaminen ole kokonaisarvion näkökulmasta välttämätöntä. Koko Helsingin seudulla käyttökelpoisesta rakentamattomasta maasta ei ole minkäänlaista pulaa, ja yleiskaavassa oletetulla korkeallakin väestönkasvuvauhdilla Helsingin kaupungilla on muualla omalla alueellaan asuinrakentamiseen osoitettavaa maavarantoa 2030-luvulle asti. Esim. yksin Östersundomin liitosalueella on käytettävissä olevaa maata yli 10 kertaa Malmin suunnittelualueen verran.

Yllä esitetyin perustein yleiskaava on MRL 24§:n vastainen, koska sen mukainen alueidenkäyttöratkaisu ei edistä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista.

3. Rakennusperintö ja yleiskaavan suhde perustuslakiin

Malmin lentoaseman alueen asuntorakentamiselle osoittava yleiskaava on ristiriidassa perustuslain kanssa. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille.

Malmin lentoasemakokonaisuuden historialliset ja kulttuuriympäristöarvot ovat kiistatta huomattavat koko Euroopankin tasolla. Perustuslain 107 §:n mukaan:

“Jos asetuksen tai muun lakia alemmanasteisen säädöksen säännös on ristiriidassa perustuslain tai muun lain kanssa, sitä ei saa soveltaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.”

Perustuslakimyönteinen tulkinta vaatii Malmin lentokentän alueen suojelua ja näkyy jo nyt Malmin lentoaseman aluekokonaisuuden RKY-merkintänä. Malmin lentokentän merkitys kokonaisuus- ja tuotannon kannalta on niin pieni, ettei sillä voida perustella poikkeusta.

4. Vuorovaikutus yleiskaavatyössä on ollut puutteellista

Yleiskaavatyöhön liittyvä vuorovaikutus ja kaupunkilaisten mahdollisuus osallistua elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon on ollut puutteellista. Nykyisen valtuuston aloitettua toimikautensa kaupungin vuoteen 2050 asti ulottuva väestönkasvutavoite yli kaksinkertaistettiin enimmillään 113 000:sta 246 000:een (tässä on verrattu vuodenvaihteen 2015/2016 asukasmäärään). Raju muutos kasvutavoitteeseen on tehty vuoden 2012 kuntavaalien jälkeen kaupunkisuunnitteluviraston aloitteesta, ja hyväksytetty suunnitteluun vain lautakuntatasolla ennen valtuustokäsittelyä [11]. Kaupunkia radikaalisti muuttavaa uutta kasvutavoitetta edistävä yleiskaavaprosessi on ajettu kaavan hyväksyntään asti saman kaupunginvaltuuston toimikaudella.

Helsingiläisille ei ole annettu todellista mahdollisuutta vaikuttaa kaupunkinsa tulevaisuuskuvaan edustuksellisen demokratian edellyttämällä tavalla, ottamalla siihen kantaa vaaleissa. Yleiskaavalinjaukset on tehty ennen vuorovaikutusta, eikä vaihtoehtoisia ehdotuksia ole huomioitu.

Perustuslain 2§ mukaan kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen. Helsingin yleiskaavaprosessissa kaupunkilaisten mahdollisuudet vaikuttaa elinympäristönsä kehittämiseen on käytännössä rajattu vähäisiin yksityiskohtiin keskittyviin kaavatyöpajoihin ja huomautuksiin, joilla ei ole ollut vaikutusta kaupungin etukäteen tekemiin suunnitelmiin.

Erityisen räikeästi yleiskaavatyön piittaamattomuus kaupunkilaisten oikeudesta vaikuttaa elinympäristöönsä ilmenee Malmin lentoasemaa koskevassa päätöksenteossa, koska kaupunkilaisten vahva lentokentän säilyttämistä puoltava mielipide on selvitetty ammattimaisin kartoituksin useita kertoja viimeisten 15 vuoden aikana [12]. Malmin suunnittelualueesta on esitetty kaupungille yleiskaavatyön aikana yhdeksän ilmailutoiminnan säilyttävää vaihtoehtoista suunnitelmaa. Niitä ei ole otettu huomioon suunnittelussa eikä käsittelyyn kaupunkisuunnitteluvirastossa, vaan ne on sivuutettu "yleiskaavalinjausten vastaisina".

Malmin lentoaseman ystävät ry. on esittänyt lausunnon yleiskaavasta 27.01.2016 vaatien sen palauttamista valmisteluun sekä pyytäen kannanotot esitettyihin näkökohtiin [13]. Kaupunki ei ole vastannut tai kommentoinut tätä lausuntoa mitenkään, joten vuorovaikutus ei ole toteutunut.

5. Lakimääräiset vaikutusarvioinnit on tehty puutteellisesti ja tarkoitushakuisesti

Maankäyttö- ja rakennuslaki 9 § edellyttää kaavan laatimisen perustuvan kattaviin vaikutusarviointeihin: *"Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. -- Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.*

Helsingin kaupunki on teettänyt tutkimuksia ja selvityksiä, mutta yleiskaava ei perustu niihin lain edellyttämällä tavalla. Helsingin kaupunki ei ole huomionnut tehtyjen tutkimusten ja selvitysten johtopäätöksiä perusteena kaavoitukselle. Osa vaadittavista tutkimuksista (mm. maaperätutkimukset) on ollut päätöstä tehtäessä keskeneräisiä.

Yleiskaavan taloudellisten vaikutusten arvioinnista käy ilmi, ettei Malmin lentokenttäalueen rakentaminen suunnitelman mukaisesti ole taloudellisesti toteutettavissa [14].

Apulaiskaupunginjohtaja Anni Sinnemäki on silti edistänyt hanketta tutkimustulokset sivuuttaen: "Uskon, että Malmi on taloudellisesti kannattava, kun suunnittelu tarkentuu." [13]

Helsingin kaupungin virkamiesten kehotuksesta vuonna 2016 ammattilaisvoimin toteutettu, todellista vilkkainta liikennetilannetta vastaava äänitasomallinnus [14], on jätetty Malmin suunnittelualueen yleiskaavatyössä huomiotta. Sen sijaan on käytetty vuoden 2003 lentomelumallinnuksen [15] ennustetilannetta, jossa tuolloisen toteutuneen lentoliikenteen on oletettu lisääntyneen 25%. Tämä suunnitteluun valittu asutusta rajoittavan 55dB:n melualuekäyrä kuvaa todelliseen 2016 tilanteeseen nähden lähes 1.5-kertaista liikennemäärää merkittävästi nykyistä meluisammalla lentokalustolla, ja luo virheellisen mielikuvan yhteensovittamattomasta ristiriidasta asuinrakentamissuunnitelmien ja ilmailutoiminnan välillä. Vuoden 2016 todellista vilkkainta liikennetilannetta kuvaavan uuden mallinnuksen johtopäätökset mahdollistavat sekä lentotoiminnan jatkumisen että merkittävän asuntorakentamisen kentän ympäristöön vahingoittamatta toimivaa, valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä ja liikenneväylää, mutta uutta ajantasaista mallinnusta ei ole huomioitu yleiskaavatyössä mitenkään.

Helsingin kaupunki ei ole teettänyt lentokentän suurimman osan muodostavalla varsinaisella liikennealueella luontoarvoihin liittyviä tutkimuksia, vaikka liikennealueen nykyaikana harvinainen niittybiotooppi on tältä osin erityisen merkittävä. Kaupungin kaavatyön avuksi liikennealueella asiantuntijavoimin teetetyt luontoarvotutkimukset (ks. kohta 7) on jätetty huomiotta.

Toteutuessaan kaavalla olisi olennaisia vaikutuksia alueella, joka ulottuu kauas kaupungin rajojen ulkopuolelle. Helsinki-Malmin lentoasema on ainoa aikataulutonta liikennettä vapaasti palveleva kansainvälinen lentoasema 150 km säteellä pääkaupungista. Se on myös ainoa kansainvälinen varakenttä pääkaupunkiseudulla tilanteessa, jossa Helsinki-Vantaa syystä tai toisesta olisi suljettuna. Malmin lentoasema on merkitykseltään ja vaikutusalueeltaan selkeään ylikunnallinen. Ilmailutoiminnan lopettamisen ja kentän käyttötarkoituksen muuttamisen seurannaisvaikutuksia ei ole asianmukaisesti arvioitu, eikä niitä ole verrattu ilmailukäytön jatkumisen vaihtoehtoon lain edellyttämällä tavalla.

Yleiskaava hyväksyttiin kaupunginvaltuuston kokouksessa 26.10.2016, vaikka kaavan valmistelutyöhön liittyviä selvityksiä oli vielä kesken. Erityisen merkittäviä ovat Malmin lentoaseman maaperää koskevat laajat tutkimukset, joissa on pyritty selvittämään, onko alueen maaperä rakentamiseen soveltuvaa, pilaantunutta tai sisältääkö se laadultaan seudulle tyypillistä, terästä ja betonia syövyttävää sulfidisavea. Päätös kaavan hyväksymisestä tehtiin ilman tietoa maapohjan pilaantuneisuudesta ja saven laadusta,

vaikka selvityksen tulosten vaikutus alueelle yleiskaavassa osoitetun asuinalueen perustamiskustannuksiin on merkittävä. Ramboll Oy:n toteuttama tutkimus [16] on päivätty yli kaksi viikkoa yleiskaavapäätöksen jälkeen.

6. Yleiskaava on voimassa olevan maakuntakaavan vastainen

Maankäytön ohjaus suuntautuu Suomessa moniportaisesti ylhäältä alas. Valtakunnalliset maankäyttötavoitteet ohjaavat maakuntakaavoja, ja maakuntakaavat toimivat perustana yleiskaavoille. Yleiskaavat määrittävät, miten maankäyttöä ohjataan asemakaavalla.

Helsingin yleiskaava on Malmin lentoaseman osalta voimassa olevan oikeusvaikutteisen maakuntakaavan vastainen. Maakuntakaavassa Malmi on merkitty liikennealueeksi ja toissijaisesti taajamapalvelujen alueeksi.

Helsingin yleiskaava poikkeaa olennaisesti voimassa olevasta maakuntakaavasta. Helsinki on ottamassa itselleen oikeuden määrittää, mihin suuntaan maakuntakaavaa tulevaisuudessa viedään. Ohjaava vaikutus on vääränsuuntainen.

Valtioneuvoston Malmin kentästä luopumista koskevassa päätöksessään 25.3.2014 asettama ehto muutokselle on Rajavartiolaitoksen ja siviili-ilmailun siirtäminen korvaavalle kentälle [17]. Ehto koskee siviili-ilmailun määritelmän perusteella käytännössä kaikkea Malmin lentotoimintaa. Edellytettyä korvaavaa kenttää siviili-ilmailulle ei ole löydetty useista Liikenne- ja viestintäministeriön ja Finavian tekemistä selvityksistä [28] huolimatta. Finavia on syksyllä 2016 myös vastannut Suomen Ilmailuliiton tarjouspyyntöön yleisilmailun palveluista, ettei Helsinki-Vantaan lentokenttä sovellu siviili-ilmailulle tässä mittakaavassa. Tämä on selkeä osoitus siitä, että paikan löytyminen on tulevaisuudessakin erittäin epätodennäköistä. Finavia tilastoi vuonna 2013 Malmilla yli 44% koko Suomen yleisilmailun laskeutumisista [18], eivätkä Uudenmaan pienet valvomattomat lentopaikat riitä yhteenlaskettuinaakaan edes Malmin harrasteilmailutoiminnalle, jota on 10-20% kentän toiminnasta [19].

Valtioneuvoston johdonmukaisesti vuodesta 2000 edellyttämän korvaavan kentän puuttumisen vuoksi yleiskaavaa ei voi Malmin lentokentän alueen osalta säätää oikeusvaikutteiseksi. Myöskään maakuntakaavaa ei voida muuttaa oikeusvaikutteisesti siten, että alueen käyttötarkoitus voitaisiin vaihtaa.

7. Yleiskaava on ristiriidassa luonnonsuojelulain ja -asetuksen kanssa

Malmin lentoasemalla ja sen vaikutusalueella esiintyy monia lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kiellettyä. Näiden lajien käyttämien alueiden kaavoittaminen asuntorakentamiskäyttöön on ristiriidassa luonnonsuojelulain ja -asetuksen kanssa.

Äärimmäisen uhanalaisen meritaimenen (*Salmo trutta trutta*) kutupuroksi kunnostettu Longinoja on ainoa Malmin lentokenttäalueen valumavesien purkuväylä, johon lentokenttäalueen asuinrakentamisen edellyttämässä mittavassa ja pitkällisessä stabilointi- ja paalutustyössä liikkeelle lähtevät saviliejumassat ja Tattarisuon teollisuusalueelta mahdollisesti valuneet ympäristömyrkyt väistämättä päätyisivät.

Longinoja laskee Vantaanjokeen, jossa elää Euroopan merkittävin vuollejokisimpukan (*Unio crassus*) esiintymä. Äärimmäisen uhanalainen ja rauhoitettu vuollejokisimpukka kuuluu myös EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) tiukkaa suojelua edellyttäviin lajeihin. Malmin lentoaseman alueelta Longinojan kautta purkautuvien valumavesien laatu on saasteille herkän vuollejokisimpukan hyvinvoinnille merkittävä tekijä.

Malmin lentoaseman nykyaikana harvinainen laaja niittybiotooppi tekee siitä yhden Suomen merkittävimmistä muutonaikaisista levähdyspaikoista äärimmäisen uhanalaiselle ja erityisesti suojeltavalle heinäkurpalle (*Gallinago media*). Vuosien ajan lajin on havaittu käyttävän aluetta muuttoreittinään ja syysmuuttolaskennassa 2014 Malmin lentokenttäalueelta tehtiin heinäkurppahavainnoissa Suomen ennätys, 10 yksilöä. Tämä on yli puolet koko Suomen arvioidusta pesimäkannasta. Vuotuiset syyslaskennat pitkältä aikaväliltä osoittavat lentokenttäalueen olevan heinäkurpan muutonaikaisena levähdysalueena säännöllisessä käytössä [20].

Lentokenttäalueella on havaittu vuosien 2015-2016 kenttätutkimuksissa useita lepakkolajeja, joille kentän niitty on otollinen ruokailualue [21]. Kaupunki on tutkinut lepakoiden esiintymistä vain lentoaseman rakennuksissa, vaikka niiden elinympäristö tulee ottaa huomioon kokonaisuutena.

Kaikki kentän alueella havaitut lepakkolajit (pikkulepakko, kimolepakko ja pohjanlepakko) ovat rauhoitettuja ja EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) tiukkaa suojelua edellyttävien lajien luettelossa. Niistä Malmin lentokentällä havaittu pikkulepakko (*Pipistrellus nathusii*) mainitaan myös luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 4 (uhanalaiset lajit).

Perhoskartoituksessa 2015 [22] lentokenttäalueella havaittiin 539 perhoslajia, joukossa luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 4 (uhanalaiset lajit) mainittu viheryökkönen (*Calamia tridens*).

Yllä mainitut asiantuntijavoimin lentokentän liikennealueella toteutetut perhos- ja lepakkoselvitykset on toimitettu kaupungin tiedoksi 6.10.2015 jätetyn kuntalaisaloitteen liitteenä [23] ja lepakkoselvitys lisäksi 27.1.2016 yleiskaavaehdotusta koskevan muistutuksen liitteenä [24], mutta ne on sivuutettu kaavan valmistelussa.

Lentokenttäalueen etelä- ja lounaisreunalla, Malmin alueprojektin kaikkein ensimmäisenä rakennettavaksi suunnitellulla Ormuspellon alueella, on myös hiljattain havaittu luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 4 (uhanalaiset lajit) mainittuja liito-oravia (*Pteromys volans*) [25].

Helsingissä 5.12.2016

Malmin lentoaseman ystävät ry

Timo Hyvönen, puheenjohtaja

0503748371

VIITTEET

[1] Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta, HE 102/2008 vp, <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2008/20080102.pdf>

[2] Museovirasto: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, <http://www.rky.fi>

- [3] World Monuments Fund: Helsinki-Malmi Airport, <https://www.wmf.org/project/helsinki-malmi-airport>
- [4] Europa Nostra: The 7 Most Endangered 2016, <http://7mostendangered.eu/2016-list>
- [5] Kotiseutuliitto 3.6.2016, <http://www.kotiseutuliitto.fi/kansainvalinen-asiantuntijaryhma-pitaa-malmia-euroopan-parhait-en-sailyneena-varhaisena-lentoasemana>
- [6] Museovirasto: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, Helsinki-Malmin lentoasema, http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1560; http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_kartta.aspx?KOHDE_ID=1560&OBJECTID=24017
- [7] Ympäristöministeriö: Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja rakennettu kulttuuriympäristö, muistio YM3/533/2009, http://www.rky.fi/read/asp/r_RKY_kaavoituksessa_ja_lupamenettelyssa.pdf
- [8] Arkkitehtitoimistot Freese Oy ja Schulman Oy: Malmin lentoasema, ympäristöhistoriaselvitys 30.6.2016, http://www.uuttahelsinki.fi/sites/default/files/osion_artikkelisivun_osa/liitetiedostot/160823_malmi_yhs_kevyt.pdf
- [9] Asetus rajanylityspaikoista, <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20160904>
- [10] Euroopan parlamentin päätöslauselma P6_TA(2009)0036, 3.2.2009: "Yleisilmailun ja liikentotoiminnan kestävä tulevaisuus", <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P6-TA-2009-0036+0+DOC+PDF+V0//FI>
- [11] Kaupunkisuunnitteluvirasto 2.4.2015, <http://www.malmiairport.fi/02-04-2015-kaupunginsuunnitteluviraston-vastauksia-kysymyksiin/>
- [12] Malmin lentoaseman ystävät ry: Kansalaismielipide, <http://malmiairport.fi/kansalaismielipide>
- [13] Malmin lentoaseman ystävät ry:n lausunto yleiskaavasta 27.01.2016 <http://www.malmiairport.fi/27-01-2016-mly-vaatii-yleiskaavaa-palautettavaksi-valmisteluun/>
- [14] Helsingin yleiskaava: Taloudellisten vaikutusten arviointi. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2015:1, http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2015-1.pdf s. 44.
- [15] Yleisradio 18.7.2016, <http://yle.fi/uutiset/3-9026139>
- [16] Windcraft Oy: Helsinki-Malmi, äänitasomallinnus 14.9.2016, http://www.malmiairport.fi/wp-content/uploads/2016/09/Aanitasomallinnus_EFHF_2016.pdf

- [17] Finavia: Helsinki-Malmi, ilma-alusten melun leviäminen, vuosi 2003,
http://archive.finavia.fi/files/finavia2/ymparistoraportit_pdf/Malmi2003.pdf
- [16] Ramboll Oy: Malmin lentoaseman kaavarungon alue: maaperän pilaantuneisuus ja sen vaikutus maankäyttöön,
http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkisuunnittelulautakunta/Suomi/Esitys/2016/Ksv_2016-11-29_Kslk_38_EI/325BBEFC-C80C-CA04-8BD7-58866BB00000/Liite.pdf
- [17] Hallituksen päätös rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta osana julkisen talouden suunnitelmaa 25.3.2014,
<http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1044815/Hallituksen+p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s+rakennepoliittisen.pdf/2693ae4e-f145-46eb-a5e6-8350bc4f3e46>
- [18] Malmi numeroina: Finavian tilastoja, <https://sites.google.com/site/malminumeroina/>
- [19] Liikenne- ja viestintäministeriö 26/2014: Malmin harrasteilmailun sijoittumismahdollisuudet Nummelan ja Hyvinkään lentokentille,
<https://www.lvm.fi/documents/20181/797516/Julkaisuja+26-2014/ce842b46-218b-4097-b549-e3a7bc920acd?version=1.0>
- [20] MBS: Uhanalaisia heinäkurppia havaittu Malmin lentokentällä,
http://www.etv-systeemit.fi/mbs/Ajank_heinakurppa.html
- [21] FM Petri Asikainen: Malmin lentoaseman lepakkokartoitus 2015, alustava raportti,
<http://malmiairport.fi/lepakkokartoitus>
- [22] FM Jaakko Kullberg: Malmin lentokentän perhosselvitys kesällä 2015,
<http://malmiairport.fi/perhoskartoitus>
- [23] Malmin lentoaseman ystävät ry 6.10.2015,
<http://www.malmiairport.fi/6-10-2015-helsinkilaiset-vaativat-sailyttamaan-malmin-lentoaseman-ilmailukaytossa-kuntalaisaloite-liitteineen-luovutettu/>
- [24] Malmin lentoaseman ystävät ry 27.1.2016,
<http://www.malmiairport.fi/27-01-2016-mly-vaatii-yleiskaavaa-palautettavaksi-valmisteluun/>
- [25] Helsingin kaupungin ympäristökeskus: Helsingin liito-oravakartoitus 2016,
<http://www.hel.fi/static/ymk/julkaisut/julkaisu-07-16.pdf>
- [28] Helsingin seudun yleisilmailukentän sijaintivaihtoehdot
<https://www.lvm.fi/documents/20181/813660/Julkaisuja+16-2011/62a05312-067d-4fdb-80ac-d399dc7f8000?version=1.0>